

Työkaluja työperäisen hyväksikäytön ennaltaehkäisemiseen julkisissa hankinnoissa

Webinaari 17.1.2024

KEINO-osaamiskeskus ja HEUNI

Tietoa webinaarin materiaaleista



- Materiaalit toimitetaan osallistujille tilaisuuden jälkeen.
- Tilaisuuden tallenne on katsottavissa kahden viikon ajan.
- Kysymyksiä voi kirjoittaa chatiin tai pyytää puheenvuoroa.



9.00

Tilaisuuden avaus

Asiantuntija Suvi Salmela, Motiva Oy

Työperäinen hyväksikäyttö ilmiönä

Johtaja Natalia Ollus, HEUNI

Case Espoo: konkreettiasia toimia työperäisen hyväksikäytön kitkemiseen siivousalalla

Palvelutuotantopäällikkö Taneli Kalliokoski, Espoon kaupunki

Opas ja hankintakriteerit työperäisen hyväksikäytön ehkäisemiseen

Tutkija Anni Lietonen, HEUNI

Kriteeripankki hankkijan ja yrityksen työkaluna vastuullisiin hankintoihin

Asiantuntija Suvi Salmela, Motiva Oy

10.00

Tilaisuus päättyy



Opas ja hankintakriteerit työperäisen hyväksikäytön ehkäisemiseen

KEINO & HEUNI Webinaari 17.1.2024

@heuni_institute

HEUNI

HEUNIn strategiset tutkimusohjelmat

Teemme soveltavaa tutkimusta, joka pyrkii aikaansaamaan yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja vahvistamaan haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asemaa.



RIKOSPROSESSIN KÄYTÄNNÖT



**IHMISKAUPPA JA
HYVÄSIKÄYTÖN ERI MUODOT**



**SUKUPUOLISTUNUT VÄKIVALTA
JA MUUT VÄKIVALLAN MUODOT**



**YRITYSTEN JA JULKISTEN
HANKINTOJEN SOSIAALINEN VASTUU**
Ihmisoikeuksien, sosiaalisen vastuun ja
huolellisuusperiaatteen edistäminen
kotimaisissa alihankintaketjuissa.



Työperäinen hyväksikäyttö ilmiönä

Natalia Ollus, OTT, johtaja (HEUNI)



Työperäinen hyväksikäyttö ja ihmiskauppa
perustuvat taloudellisen voiton
tavoitteluun keinolla millä hyvänsä.

Viranomaiset epäilevät marjayritystä ihmiskaupasta – Toimitusjohtaja vangittu

HS 3.10.2022

Viranomaiset epäilevät, että pohjoissuomalaisen marjanhankintayritys on syyllistynyt ihmiskauppaan muun muassa erehdyttämällä, riistämällä ja teetättämällä pakkotyönomaista työtä Suomeen kausityöläisiksi tulleilla thaimaalaisilla marjanpoimijoilla.



YLE 30.3.2020

Osa ruokaläheteistä ajaa laittomia kuljetuksia olemattomilla palkkioilla. Woltilla ja Foodoralla ei välttämättä ole mitään käsitystä siitä, kuka niiden alustalla myytyä ruokaa kuljettaa ja millaisissa oloissa.

HS 23.4.2023

Siivoton ala

HS 5.7.2020

Pohjanmaan poliisi Närpiön kiskontavyyhdistä: "Rikollinen toiminta on jatkunut pitkään, puhutaan kymmenistä vuosista" YLE 17.2.2022

Syytteet rakennustyömailta paljastuneelle ihmiskauppaliigalle: väkivaltaa ja pakkotyön kaltaiset olosuhteet YLE 2.5.2023

Työperäinen hyväksikäyttö Suomessa

- Tapauksia etenkin työvoimaintensiivisillä aloilla, esim. siivous-, ravintola-, rakennus-, maatalousala
- Suuri osa työntekijöistä laillisesti maassa.
- Sekä uhreina että tekijöinä niin Suomessa syntyneitä kuin ulkomaalaistaustaisiakin henkilöitä.
- Uudempana ilmiönä kevytyrittäjyyteen pakottaminen.
- Rakenteellinen ongelma; laillisten yritysrakennemuotojen käyttö mahdollistaa hyväksikäytön, esim. pitkät alihankintaketjut

HEUNI





Mitä on työperäinen hyväksikäyttö?

Ei makseta ilta-, ylityö ja viikonloppulisiä

Työolosuhteisiin liittyvä painostus **Palkkojen pidättäminen**

**Ylipitkät
työpäivät**

Alipalkkaus

Seksuaalinen
väkivalta tai sillä
uhkaaminen

Ylisuuret kuljetusmaksut **Ylisuuret tai laittomat rekrytointimaksut**

Kanssakäymisen estäminen muiden ihmisten kanssa

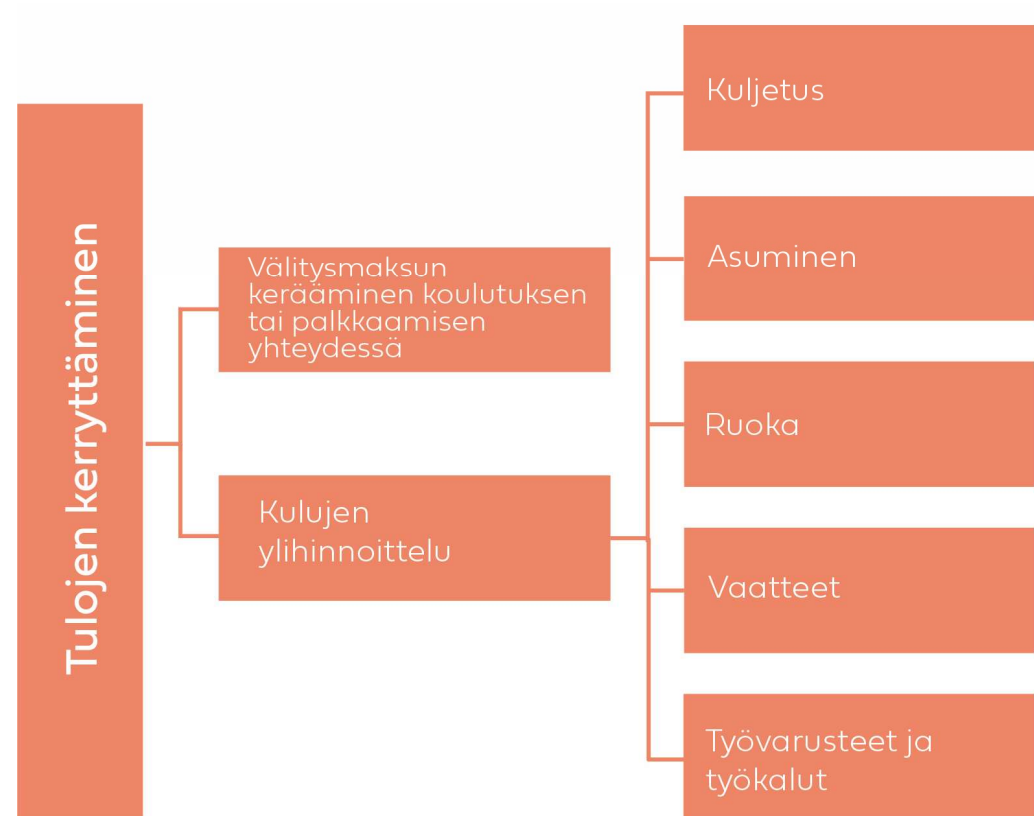
Henkilöllisyydestä poistaminen

**Työntekijän
liikkumisen
rajoittaminen**

Fyysinen väkivalta tai sillä uhkaaminen



Hyväksikäytön liiketoimintamalli (Jokinen & Ollus 2019)

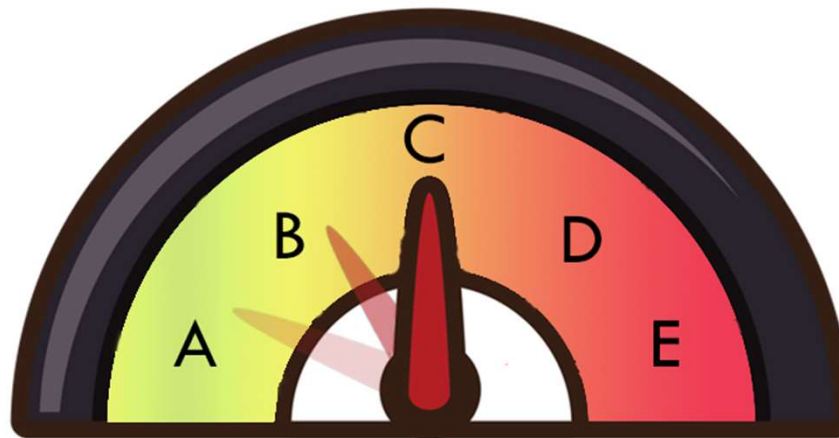




Miten hyväksikäyttö liittyy ihmiskauppaan?

IHMISARVOISTA TYÖTÄ

Kansainvälisten standardien,
ILO:n sopimusten ja kansallisen
lainsäädännön mukaiset työolosuhteet.



VAKAVAA HYVÄKSIKÄYTTÖÄ JA IHMISKAUPPAA

Ihmisoikeus- ja työoikeusloukkaukset.



Huomio tulee kiinnittää korkean riskin maiden tuotantoketjujen lisäksi riskialoille Suomessa



Mitkä tekijät kasvattavat työperäisen hyväksikäytön riskiä?

- Pitkät alihankintaketjut: heikko näkyvyys ketjuun
- Matalapalkkaiset- sekä matalan koulutustason työt
- Työtä, jota tehdään iltaisin tai öisin, tai työtä jota tehdään syrjässä
- Tilapäinen työ: kausityö, lähetetyt työntekijät
- Työntekijöiden haavoittuvainen asema
- Toimialat, joissa hyväksikäyttöä on aiemminkin kohdattu

Case Espoo: konkreettisia toimia työperäisen hyväksikäytön kitkemiseen siivousalalla

17.1.2024

Aiheita

Taustaa

Henkilöstön kouluttaminen

Kilpailutukset

Asiakirjatarkastukset

Tarkastuskäynnit kohteisiin

Tuloksia

Siivoton ala

Taustaa

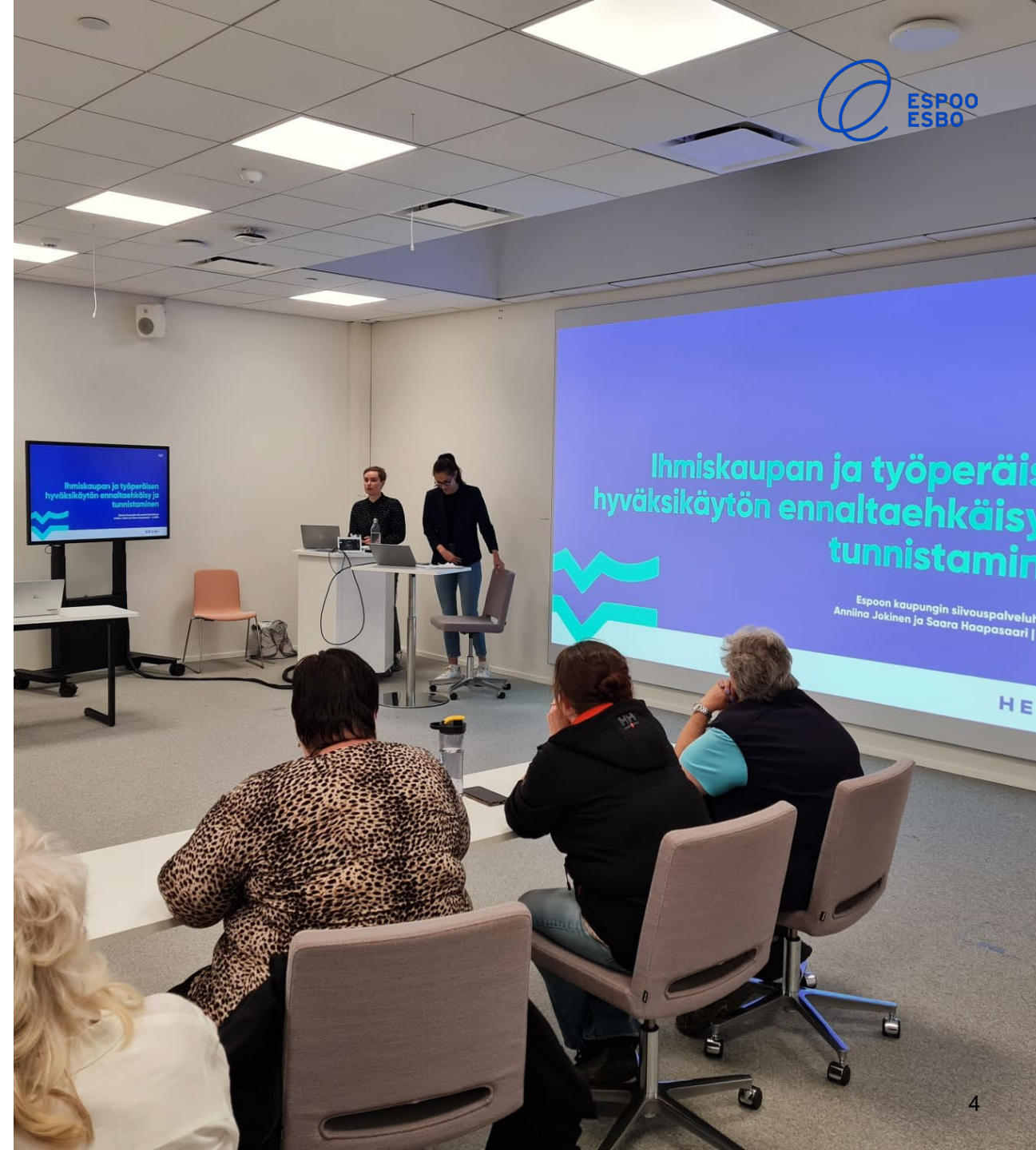
”Ulkomaalaiset siivoavat Suomessa kouluja, päiväkoteja, kauppoja ja ravintoloita. Moni yritys riistää siivoojiaan ilman seuraamuksia. Hyväksikäytön kirjo on laaja. Pahimmillaan siivoajat jäävät palkatta ja nukkuvat työpaikalla.” HS 5.7.2020

”Yritys perustettiin vuonna 2008. Heti seuraavana vuonna se sai Espoon kaupungilta sopimuksen useiden päiväkotien siivoamisesta. Valintaperusteena oli ”kokonaistaloudellinen edullisuus”. Pian yritys sai sopimuksen myös koulujen siivoamisesta.” HS 5.7.2020



Henkilöstön kouluttaminen

- Koulutusta Heunilta kaikille henkilöstöryhmille, jotka ovat tekemisissä ns. riskialojen kanssa.
 - Aiheina: Työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan riskejä, ennaltaehkäisyä sekä tunnistamista.
 - Koulutuksen kohderyhmiä olivat sekä siivouspalveluhankintojen tarkastuskäyntejä tekevä henkilöstö että kunnossapidon ja rakennuttamisen henkilöstöä.



Kilpailutukset

- Kilpailutettava kokonaisuus
 - Aikaisemmin sirpaleisia, yksittäisiäkin kohteita
 - Paljon toimittajia ja sopimuksia
 - Balanssi koon suhteen
- Valintaperusteet
 - Halvin hinta?
 - Keskimäinen hinta/mediaani
 - Laadulliset seikat
- Palvelukuvaus
 - Mitoitettu aika
 - Laatuvaatimukset
 - Ammattitaitovaatimukset
 - Riittävä ja suunnitelmallinen perehdytys



Asiakirjatarkastukset

- Yrityksen taloudellinen tilanne
- Ketjutus
 - Palveluntuottajilla vastuu alihankkijoiden tarkastamisesta mm. työehtosopimusten ja kilpailutuskohtaisten vastuullisuusvaatimusten tarkastamisessa.
- Tilaajavastuuasiakirjat
- Henkilökuntaluettelo
- Kuvalliset henkilökortit veronumeroilla
- Laskutusseuranta



Tarkastuskäynnit kohteisiin

- Sopimukseen kirjattu oikeus tarkastuksiin
- Palveluntuottajan velvollisuus tarkistaa alihankkijoidensa työntekijöiden työlupa- ja työehtotilanne
- Viikoittaiset tarkastukset
 - Kokoonpano
- Puolivuositteiset tarkastukset
 - Kokoonpano
- Laadunseuranta käynnit
 - Mahdollisuudet/haasteet
- Yhteistyö muita palveluita tuottavien yritysten kanssa
 - Esim. vartiointiliike on ohjeistettu tekemään aina tarkastus, kun menevät kohteeseen ja tavoittavat siellä siivoustyötä tekevän
- Haasteita
 - Kieli
 - Pelko?
 - Tavoittaminen
 - Tunnistaminen



Tuloksia (vuosi 2023)

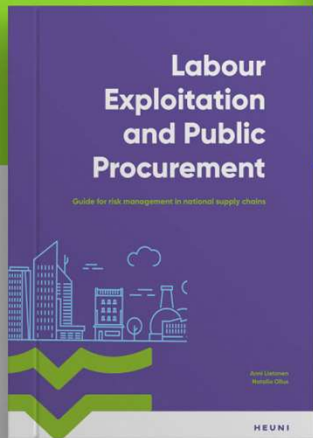
- Tarkastettuja kohteita yhteensä **255 kpl** (muutama kohde tarkastettu useampaan kertaan eri ajankohtina)
- Tavattuja työntekijöitä yhteensä **273 kpl** (muutamia työntekijöitä tavattu useampaan kertaan joko samassa tai eri kohteissa)
- Havaitut sanktioitavat sopimusrikkomukset:
 - **kahdeksalta** työntekijältä (=2,9% tavatuista työntekijöistä) puuttui yrityksen kuvallinen henkilökortti
 - **kuuden** työntekijän (=2,2% tavatuista työntekijöistä) tietoja ei löytynyt henkilökuntaluettelosta
 - **23** kohteen kohdekohtaista henkilökuntaluetteloa ei ole päivitetty
- Yhteistyö AVI:n ja poliisin kanssa
 - Aluehallintoviraston kanssa jatkettiin yhteistyötä ja he kävivät tarkastamassa pyynnöstämme muutamia kohteita kesäkuussa
 - Aluehallintovirasto teki kesän ja syksyn aikana yritystarkastuksen eräälle Palveluntuottajallemme. Tarkastuksella havaittiin useita puutteita.



Opas ja hankintakriteerit työperäisen hyväksikäytön ehkäisemiseen

Anni Lietonen, Tutkija (HEUNI)

Opas ladattavissa verkosta heuni.fi



[Download the guide here](#)



[Lataa opas tästä](#)



[Hämta guiden här](#)

OSA I – Taustaa

Tietoa termeistä, hyväksikäytöstä ja ihmiskaupasta, sekä keskeisistä normeista ja lainsäädännöstä

+ Riskienarviointityökalu.

OSA II – Vastuullisuus hankintaprosessin eri vaiheissa

Esimerkkejä ohjaavista linjauksista, ohjeita markkinavuoropuhelun hyödyntämiseen, vinkkejä kilpailutukseen ja hankintasopimuksen ehtojen laajentamiseen, huomioita sopimuskauden aikaiseen valvontaan

+ Hyväksikäytön merkit.

OSA III – Toimintaohjeet epäilysten herätessä

Kenelle ilmoittaa ja missä vaiheessa?

+ 10 askelta torjuntaan ja lisämateriaaleja.



Työperäistä hyväksikäyttöä torjutaan, kun

1. Tilaaja tietää, kuka tekee työtä ja millä ehdoilla, ja noudattaako toimija Suomen lakeja vakuutusten, palkkojen ja verojen osalta.
2. Työntekijät tietävät omat oikeutensa ja kuinka mahdollisesti saada apua ja mistä.
3. Työntekijät voivat turvallisesti ilmoittaa kokemastaan väärinkäytöksestä ilman, että siitä koituu heille harmia.
4. Työn tilaajat ja sopimusosapuolet tietävät mitä hyväksikäyttö on ja ymmärtävät mahdolliset yhteydet muihin rikoksiin.



Hankinnan suunnittelu ja markkinavuoropuhelun hyödyntäminen

- Kerätään palautetta toimittajilta, kuinka valitut velvoitteet toimivat käytännössä/kilpailutuksessa
- Kerätään tietoa yleisestä hintatasosta ja hinnoittelumalleista poikkeuksellisen alhaisten tarjousten tunnistamiseksi.
- Lisätään yritysten sekä hankintayksikön ymmärrystä riskeistä ja alan käytännöistä ulkomaisten työntekijöiden oikeuksien toteutumiseksi – osoitetaan, että tilaaja haluaa toimia vastuullisesti.
- Esim: Millaisia ohjeistuksia, sopimusehtoja, strategioita, tarjoajilla on työvoiman hyväksikäytön torjumiseksi? Mitä tukikeinoja tarvittaisiin, että hankinnan vastuullisuustavoitteisiin päästäisiin? Millaisia alihankintaan/ulkoistamiseen liittyviä riskejä hankintaan voi sisältyä ja miten niitä hallitaan?



Kilpailutus

- Pakollisia poissulkuperusteita liittyen vakaviin rikoksiin, tilaajavastuuseelvitysten pyytäminen ja harkinnan varaisten poissulkemisperusteiden soveltaminen.
- Asiakirjoista voidaan selvittää yrityksen liikevaihtoa, ikää kokoa, laiminlyöntejä, rikosmenneisyys vastuuhenkilöiltä
- Myös alihankkijoilta mikäli tilaajalla pääsy koko ketjuun
- AVI:n tarkastusraporttien hyödyntäminen ja lievempien rikkomusten hyödyntäminen harkinnanvaraisina poissulkemisperusteina.
- Tarjoajan soveltuvuuteen liittyviä vaatimuksia esim toimittajalla oltava kokemusta alihankintaketjun auditoinnista tai resurssit tilaajavastuulain edellyttämien selvitysten tarkastamisesta koko alihankintaketjun läpi.
- **Työperäiseen torjuntaan tähtääviä vaatimuksia voidaan lisätä riskialoilla myös pientankintoihin**

Kriteeripankki



Kriteerin nimi

Työ- ja ihmisoikeudet kansallisissa alihankinta ja toimitusketjuissa
Ulkomaalaisten työntekijöiden perehdytys työ- ja ihmisoikeuksiin Suomessa

Hankintayksikön työ- ja ihmisoikeuksiin liittyvät vastuullisuuslinjaukset

Väärinkäytöksistä ilmoittaminen ja toimittajien sitouttaminen ilmoituskanavista tiedottamiseen.

Rikostaustat sekä lievemmat rikkomukset ja puutteet poissulkemisperusteena

Rikosten ja lievempien rikkomusten ja puutteiden ilmituloon reagoiminen sopimuskaudella

Alihankinnan ketjutuksen rajoittaminen ja sen läpinäkyvyyden lisääminen työperäisen hyväksikäytön riskien hillitsemiseksi

Riittävän kokemuksen todentaminen alihankintaketjun auditoinnista palveluhankinnassa, rakennusurakoissa tai tavarahankintaan liittyvissä kokoonpano- ja asennustoimissa



Kriteeri: Työ- ja ihmisoikeudet kansallisissa alihankinta ja toimitusketjuissa

Kriteeri	Todentaminen	Ehdotus sopimuksen seurannasta
<p>Toimittaja varmistaa, että sen ja mahdollisten alihankkijoiden Suomeen palkkaamat tai lähettämät työntekijät työskentelevät sellaisissa palkka- ja työolosuhteissa, jotka täyttävät Suomen työmarkkinoilla vallitsevat yleiset työehdot.</p> <p>Lisäksi toimittaja vakuuttaa, että se tarkastaa säännöllisesti tilaajavastuulain mukaiset selvitykset omilta sopimuskumppaneiltaan ja edellyttää samaa koko alihankintaketjun osalta.</p> <p>Toimittaja vakuuttaa, että kaikilla hankintaan osallistuvilla työntekijöillä on asianmukainen ja voimassa oleva oleskelulupa läpi alihankintaketjun.</p>	<p>Tarjoajan kirjallinen vakuutus vaatimuksen täyttymisestä (kyllä/ei).</p> <p>Lisäksi tarjoajan kirjallinen kuvaus siitä, millaisella työvoimarakenteella palvelu toteutetaan (esim. mitkä hankinnan osat tarvitsevat alihankintaa tai lähetettyjä työntekijöitä), sekä miten työsuhteiden vähimmäisehtojen toteutumista tullaan valvomaan sopimuskauden aikana.</p>	<p>Sopimustoimittajan velvollisuuteen kuuluu huolehtia alihankkijoidensa tilaajavastuulain edellyttämien selvitysten tarkastamisesta koko alihankintaketjun osalta.</p> <p>Sopimustoimittajan velvollisuuteen kuuluu tarkastaa että työntekijöillä on voimassa oleva oleskelulupa koko alihankintaketjun osalta.</p> <p>Sopimustoimittajan velvollisuuteen kuuluu kieltää välityspalkkioiden käyttö omilta kumppaneilta koko alihankintaketjussa. Lisäksi sopimustoimittajan velvollisuuteen kuuluu lähettää tilaajalle sopimuskaudella hankintaan osallistuvien yritysten työsuojelutarkastusten julkiset raportit viimeisen viiden vuoden ajalta.</p>



Kriteeri: Väärinkäytöksistä ilmoittaminen ja toimittajien sitouttaminen ilmoituskanavista tiedottamiseen.

Kriteeri	Todentaminen	Ehdotus sopimuksen seurannasta
<p>Tarjoajan on valikoituessaan sopimustoimittajaksi sitouduttava antamaan selvitys käytössä olevista valitusmekanismeista tai eettisistä ilmoituskanavista, sekä siitä kenen käytettävissä ilmoituskanava on ja miten siitä on tiedotettu.</p> <p>Sopimustoimittaja sitoutuu perehdyttämään omat ja alihankinnan kautta työllistyvät työntekijät organisaation omasta ilmoituskanavasta kielellä, jota he ymmärtävät..</p>	<p>Tarjoajan kirjallinen vakuutus vaatimuksen täyttymisestä (kyllä/ei).</p>	<p>Toimittajan tulee perehdyttää hankintaan osallistuvat työntekijät (myös alihankinnan osalta) olemassa olevista sisäisistä tai oikeuskanslerin ulkoisesta ilmoituskanavasta.</p>



Kriteeri: Ulkomaalaisten työntekijöiden perehdytys työ- ja ihmisoikeuksiin Suomessa

Kriteeri	Todentaminen	Ehdotus sopimuksen seurannasta
<p>Tarjoajan valikoituessaan sopimustoimittajaksi on sen sidottava tukemaan palvelun tuottamiseen osallistuvien ulkomaisten työntekijöiden perehdystä, kielellä jota he ymmärtävät, koko alihankintaketjun osalta asianmukaisista työehdoista, kuten esimerkiksi vapautta solmia tai irtisanoa työsuhde ja oikeutta vapaaseen järjestäytymiseen sekä, mistä saada neuvoa ongelmatilanteisiin.</p> <p>Sopimustoimittajan tulee antaa viimeistään sopimuskauden työn alkaessa tilaajalle selvitys, jossa käy ilmi perehdytyksen sisältö ja keinot perehdytykseen.</p>	<p>Tarjoajan kirjallinen vakuutus vaatimuksen täyttymisestä (kyllä/ei).</p>	<p>Sopimustoimittajan tulee antaa viimeistään sopimuskauden työn alkaessa tilaajalle selvitys, jossa käy ilmi perehdytyksen sisältö ja keinot perehdytykseen.</p> <p>Sopimustoimittajan velvollisuuteen kuuluu perehdyttää sekä omat että alihankkijoiden kautta tulevat työntekijät (kielellä, jota he ymmärtävät) työntekijän oikeuksista Suomessa, sovellettavista työehdoista, sekä yhteydenoottotahoista mahdollisissa ongelmatilanteissa.</p>



Kriteeri: Riittävän kokemuksen todentaminen alihankintaketjun auditoinnista palveluhankinnassa, rakennusurakoissa tai tavarahankintaan liittyvissä kokoonpano- ja asennustoimissa

Kriteeri	Todentaminen	Ehdotus sopimuksen seurannasta
Valitun sopimustoimittajan tulee antaa tilaajalle oikeus tehdä satunnaisia tarkastuksia kohteisiin, missä työ suoritetaan ja tarkastaa oman alihankintaketjun hankintaan osallistuvien työntekijöiden työntekoon oikeuttavien lupien voimassa-olo sekä työehtojen toteutuminen.	Tarjoajan kirjallinen vakuutus vaatimuksen täyttymisestä (kyllä/ei).	Sopimustoimittajalla on velvollisuus tilaajan pyytäessä toimittaa todisteita siitä, että hankintaan osallistuvilla ulkomaisilla työntekijöillä koko hankintaketjun osalta on voimassa olevat työntekoon oikeuttavat luvat ja alihankintaketjun osalta on tarkastettu tilaajavastuulain edellyttämät selvitykset.



Huomioita valvonnasta

Auditoinnit / tarkastuskäynnit

- Ennalta-ilmoittamattomat tarkastukset tehokkaimpia; työntekijöiden haastattelu; tulkkauksen tarve?
- Kohteiden valinta riskiperusteisesti, esim. Mistä on tullut viitteitä mahdollisista ongelmista?
- Valmis auditointipohja/kysymyslista ja palaute toimittajalle

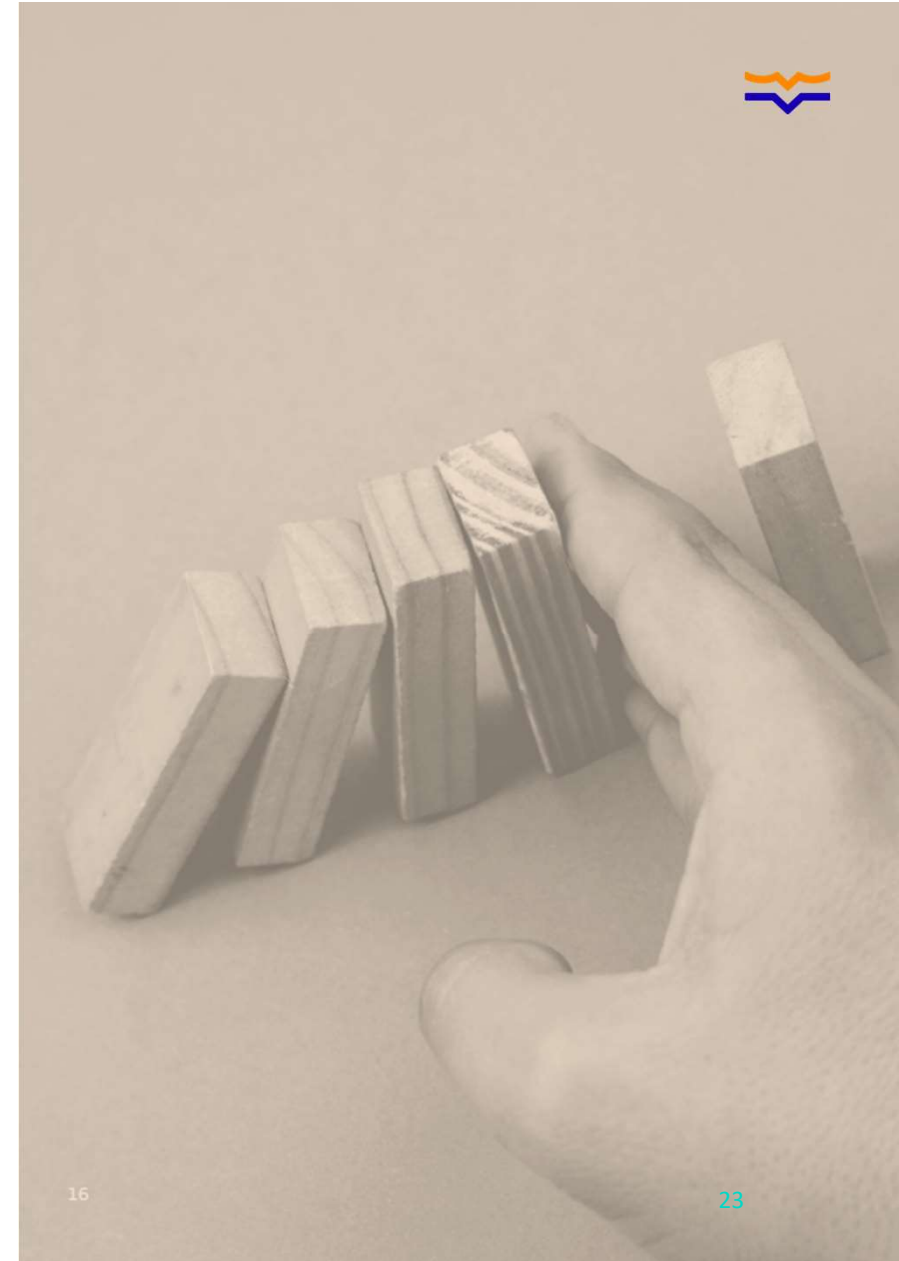
Muut tavat

- Erilaisten kyselyiden toteuttaminen työntekijöille
- Kysely/itsearviointi toimittajalle
- **Tärkeä ylläpitää vuoropuhelua ja osoittaa, että tilaaja toimii vastuullisesti, myös työntekijöille!**

Lopuksi

- Ihmiskaupan ja vakavan hyväksikäytön torjumiseksi **tulee puuttua oikea-aikaisesti** myös lievempiin työperäisen hyväksikäytön ja talousrikosten muotoihin.
- Miten?
 - Velvollisuuksien tarkentamisella sopimusehtojen avulla ja valvonnan kehittämisellä.
 - Vastuunotolla ja selkeillä rooleilla.
 - Rohkeudella käyttää työkaluja ja hankintalain mahdollistamia toimia.
 - Hankintayksiköiden, toimittajien viranomaisten ja liittojen välisellä yhteistyöllä.

HEUNI





Olkaa yhteydessä!

 [@heuni_institute](https://twitter.com/heuni_institute)

 [@heuni_institute](https://www.facebook.com/heuni_institute)

 www.heuni.fi



Tietoa työntekijöille työehdoista Suomessa

Work-help Finland sovellus: tietoa työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista 26:lla eri kielellä, sekä keskeisimmät avun tarjoajat, jos työntekijä epäilee joutuneensa väärin kohdelluksi.

[Work Help Finland -sovellus - Sisäministeriö \(intermin.fi\)](https://intermin.fi)

TEM:n työskentely Suomessa –esite 24:llä eri kielellä

[Työskentely Suomessa - Työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelu \(tem.fi\)](https://tem.fi)

Tunnusmerkistöt ja lisäinfoa

Erilaisia tunnusmerkistölistoja valmistettu

Tunnista ihmiskauppa (Pro-tukipiste)

<https://pro-tukipiste.fi/ihmiskauppa/tunnista-ihmiskauppa/>

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ylläpitämät nettisivut

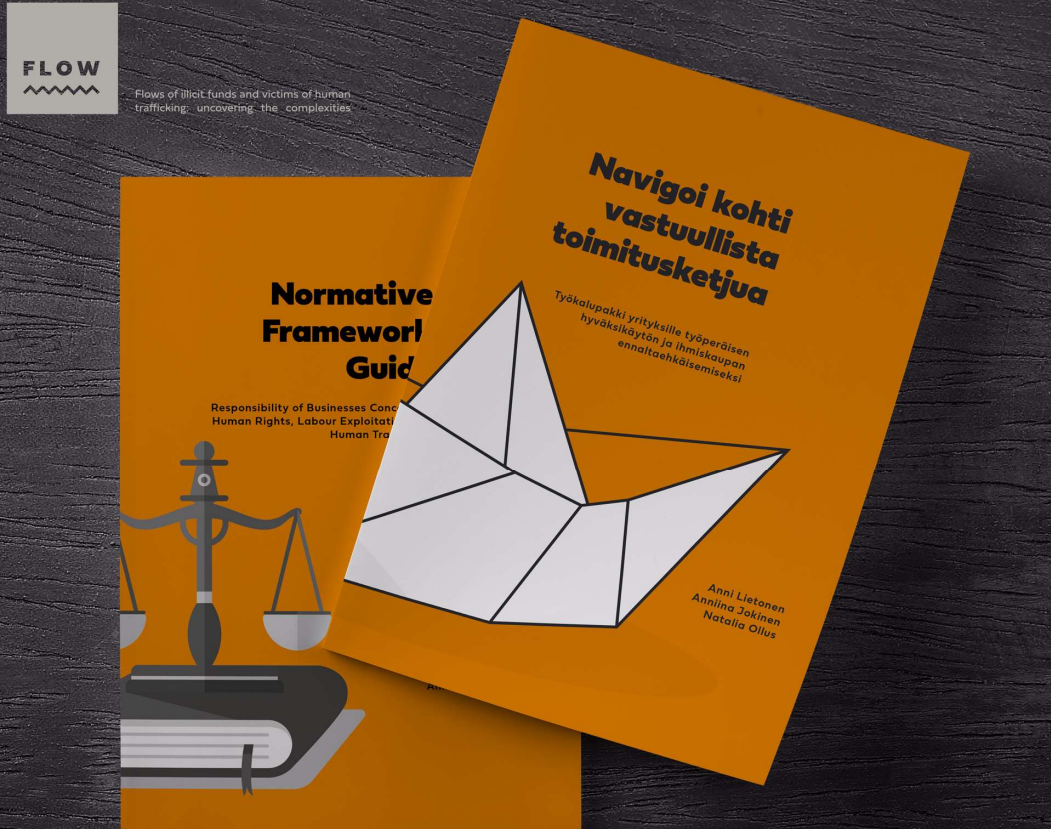
www.ihmiskauppa.fi

24/7 infonumero 029 546 3177

Infovideot työntekijöille oikeuksistaan 16 eri kielellä

- <https://www.riku.fi/fi/erilaisia+rikoksia/tyovoiman+hyvaksikaytto/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=rX9lleGlzg0&feature=youtu.be>





Opas yrityksille www.heuni.fi

- Linkit kieliversioihin: [Suomi](#) / [Englanti](#) / [Viro](#) / [Latvia](#) / [Bulgaria](#)
- Tiivistelmät: [Suomi](#) / [Ruotsi](#) / [Englanti](#) / [Viro](#) / [Latvia](#) / [Bulgaria](#)
- **Normative Framework ja esimerkkejä sopimuslausekkeista (Annex 1.)**
[Normative Guide 2020](#)
- Työkalut erillisinä printattavina tiedoistoina [PDF-työkalut](#)



HEUNI

Opas yrityksille



HEUNI opas vuodelta 2019 yhteistyössä STM:n ja pohjoismaisen ministerineuvoston kanssa (myös ENG & SWE)

Luotu yhteistyössä AVI:n työsuojelun ja yritysedustajien kanssa.

Oppaaseen perustuva FIBS webinaari yrityksille työperäisestä hyväksikäytöstä ja ihmiskaupasta 2019 - Anni Lietonen and Natalia Ollus:

http://bit.ly/opas_webinar



FLOW –hankkeen julkaisut

<https://heuni.fi/-/flow>

- [Likainen Vyyhti. Työperäisen hyväksikäytön liiketoimintamalli \(2019\)](#)
- [Työperäisen ihmiskaupan paljastaminen \(2020\)](#)
- Navigoi kohti vastuullista toimitusketjua. Työkalupakki yrityksille työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan ennaltaehkäisemiseksi (2020)
- Normative Framework and examples of contractual clauses (2020)

HEUNIn muut ihmiskauppaa käsittelevät [tutkimukset](#)



HEUNI

The European Institute for
Crime Prevention and Control,
affiliated with the United Nations



KEINO

Kriteeripankki hankkijan ja yrityksen työkaluna vastuullisiin hankintoihin

Suvi Salmela, Motiva

Mikä kriteeripankki?

KRITEERIPANKKI
Vastuullisuuskriteerit julkisiin hankintoihin

Language Haku Valikko

Hae vastuullisuuskriteereitä

Kriteeripankista voit hakea hankinnoissa sovellettavia vastuullisuuskriteereitä hankittavan tuotteen tai palvelun sekä hankinnassa huomioitavan vastuullisuustavoitteen perusteella. Kriteereitä voit hakea myös omilla hakusanoilla kuten luomu, joutsenmerkki, green deal tms.

Tuotekategoria

Valitse

Vastuullisuustavoite


Valitse

Hae hakusanoilla

Kirjoita hakusana

[HÄE KRITEEREITÄ](#)

NÄIN TEET VASTUULLISIA HANKINTOJA



Kriteeripankista löydät hankinnoissa sovellettavien vastuullisuuskriteerien lisäksi tietoa eri tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutuksista. Nämä tiedot auttavat mahdollisimman vaikuttavien kriteerien valinnassa. Tutustu huolella myös kriteerien käyttöä koskeviin ohjeisiin.

- Motivan ja KEINOn tarjoama maksuton, kaikille avoin palvelu, josta voi hakea vastuullisuuskriteereitä julkisiin hankintoihin.
 - Helpottaa julkisissa kilpailutuksissa sovellettavien vastuullisuuskriteerien löytämistä ja käyttöä.
 - Kriteeripankin kehitystä ovat rahoittaneet työ- ja elinkeinoministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö.
 - Vastuullisuuskriteerien kehitystä tehdään eri hankkeissa ja useiden eri tahojen toimesta.
- www.kriteeripankki.fi

Vastuullisuustavoitteet, joilla kriteereitä voi hakea

Ekologinen kestävyys:

- Vähähiilisyys
- Energiatehokkuus
- Kiertotalous ja jätteiden vähentäminen
- Luonnon monimuotoisuus
- Rehevöityminen
- Haitallisten aineiden vähentäminen
- Ilmanlaatu ja –saasteet
- Vesistön ja maaperän pilaantumisen ehkäisy

Sosiaalinen kestävyys:

- Työllistäminen
- Ihmisoikeudet ja oikeudenmukaiset työolot
- Osallistaminen ja osallisuus
- Yhdenvertaisuus

Muut:

- Aluetaloudellisuus
- Innovatiivisuus
- Eläinten hyvinvointi ja terveys
- Elintarviketurvallisuus
- Tuoteturvallisuus
- Ravitsemuslaatu
- Huoltovarmuus
- Green deal

Kriteeripankissa julkaistavat kriteerit ovat



- Hankintalain mukaisia
- Markkinatilannetta vastaavia = Kriteerit täyttäviä tuotteita/palveluita saatavilla
- Markkinaa kannustavia
- Syrjimättömiä
- Todennettavia
- Vertailukelpoisia
- Hankinnan kohteeseen liittyviä

Mitä kriteeripankki ei tee?

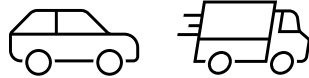


- Ideana ei ole poimia hankintaan kaikkia kyseisen kategorian vastuullisuuskriteereitä.
- Kriteeripankki ei suosittele tai valitse tiettyjä kriteereitä hankintaasi tai auta niiden keskinäisessä priorisoinnissa.
- Huomioi kriteerien valinnassa oman organisaation vastuullisuustavoitteet ja hankintalinjaukset. Kriteeripankista löydät myös tietoa tuoteryhmän merkittävistä vastuullisuusvaikutuksista.
- Vastuullisuustavoitteiden systemaattiseen priorisointiin kannattaa hankkia tukea, jos osaamista ei löydy omasta organisaatiosta.
- Varmista erilaisten kriteeriyhdistelmien toimivuus hankinnassa markkinavuoropuhelulla tai tietopyynnöillä, jos et ole käyttänyt kyseisiä kriteereitä aiemmin.

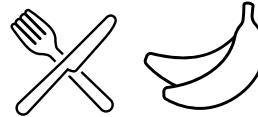
Tuote- ja palvelukategoriat



Talonrakentaminen
Infrarakentaminen
Katujen ja muun infran
kunnossapito



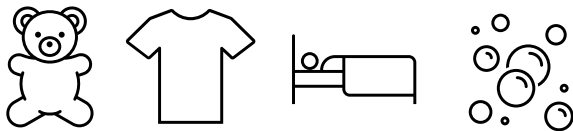
Ajoneuvot ja kuljetuspalvelut



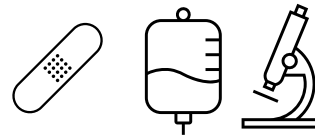
Ruokapalvelut, elintarvikkeet,
ravitsemuslaatu



ICT-laitteet, datakeskukset, konesalit
ja pilvipalvelut, ohjelmistohankinnat



Sisä- ja ulkokalusteet, tekstiilit,
työvaatteet, puhtauskemikaalit ja
siivouspalvelut

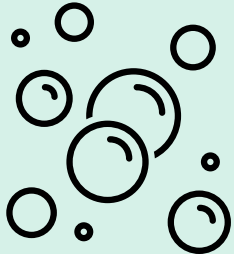


Terveydenhoidon tarvikkeita ja
laitteita



Sähkö ja lämpö

Esimerkkikategoriana puhtauspalvelut



- Työperäisen hyväksikäytön ehkäisyn hankintakriteerit löytyvät seuraavien kategorioiden alta
 - Puhtauspalvelut
 - Infrarakentaminen
 - Talonrakentaminen
 - Katujen ja muun infran kunnossapito
 - Elintarvikkeet: Kasvikset, marjat, hedelmät, kasviproteiinit- ja -tuotteet
- Helpoiten löydät kriteerit valitsemalla kategorian ja suodattamalla vastuullisuustavoitteeksi “Ihmisoikeudet ja oikeudenmukaiset työolot”
- Esimerkituotekategoriana puhtauspalvelut:
 - <https://kriteeripankki.fi/t/48?sustainability=%5B%22Ihmisoikeudet+ja+oikeudenmukaiset+ty%C3%B6olot%22%5D>

Kategoria	Tilanne	Julkaisun aikataulu	Vastuu	Kieli
Elintarvikehankinnat	Valmistunut	Kesäkuu 2023	Motiva	FI, SV, ENG
Sähkön ja lämmön hankinta	Valmistunut	Syyskuu 2023	Motiva	FI
Ohjelmistohankinnat	Valmistunut	Lokakuu 2023	MitVIDI-hanke	FI
Ravitsemuslaatu	Valmistunut	Lokakuu 2023	Suomen Sydänliitto, Diabetesliitto ja VRN	FI
Ruokapalveluhankinnat	Valmistunut	Marraskuu 2023	Maa- ja metsätalousministeriö	FI
Tekstiilit – fokuksena työvaatteet	Valmistunut	Joulukuu 2023	Motiva	FI
ICT-laitteet – päivitys fokuksena kiertotalous	Valmistunut	Joulukuu 2023	Motiva	FI
Terveyden hoidon laitteet ja tarvikkeet	Valmistunut	Joulukuu 2023	Motiva	FI, ENG (tulossa)
Ajoneuvot ja kuljetukset	Valmistunut	Joulukuu 2023	Motiva	FI
Hankinnoilla työllistämisen kriteerit ja ohjeistus	Valmistunut	Joulukuu 2023	Motiva	FI
Työperäisen hyväksikäytön kriteerit ja ohjeistus	Valmistunut	Tammikuu 2024	HEUNI	FI
Datakeskus-, konesali- ja pilvipalvelut	Käynnissä	Helmikuu 2024	Yhteistyössä Motiva ja Tieke	FI
Rakentamisen muovit	Käynnissä	Kevät 2024	Espoon kaupunki, HSY ja Metropolia AMK	FI
Ammattikeittöalaitteet	Käynnissä	Toukokuu 2024	Motiva	FI

KEINO

Kestävien & innovatiivisten
julkisten hankintojen
verkostomainen osaamiskeskus



[@hankintakeino](https://twitter.com/hankintakeino)



[@keino-osaamiskeskus](https://www.linkedin.com/company/keino-osaamiskeskus)



[@hankintakeino](https://www.youtube.com/channel/UC...)



hankintakeino.fi